

Warszawa, 16 lipca 2013 r.

Szanowna Pani
Krystyna Szumilas
Minister Edukacji Narodowej

Szanowna Pani
Elżbieta Bieńkowska
Minister Rozwoju Regionalnego

Szanowna Pani
Prof. Irena Lipowicz
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowna Pani
Dr Agnieszka Kozłowska-Rajewicz
Pełnomocniczka Rządu ds. Równego Traktowania

*szanowne Pani Krystyno, szanowna Pani Elżbieto,
szanowna Pani Irenko,*

W imieniu Towarzystwa Edukacji Antydyskryminacyjnej (TEA) oraz Koalicji na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej - porozumienia 38 organizacji pozarządowych i partnerów społecznych działających na rzecz edukacji antydyskryminacyjnej - zwracamy się z pilnym apelem o skuteczne skoordynowanie działań mających na celu uwzględnienie w Krajowym Programie Operacyjnym EFS na lata 2014-2020 (PO WER) zapisów gwarantujących upowszechnianie edukacji na rzecz równości i przeciwdziałania dyskryminacji w systemie edukacji formalnej.

W związku z korespondencją i kontaktami w tej sprawie prowadzonymi pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej (MEN) a Towarzystwem Edukacji Antydyskryminacyjnej (TEA) - pisma z dn. 25.04.2012, 05.10.2012, 01.07.2013, spotkanie w dn. 18.06.2012, Ministerstwem Rozwoju Regionalnego (MRR) a TEA - pisma z dn. 05.11.2012, 14.12.2012, 18.04.2013, 22.05.2013, pomiędzy Rzecznikiem Praw Obywatelskich (RPO) a TEA - spotkanie w dn. 14.03.2013, pomiędzy Rzecznikiem Praw

Obywatelskim (RPO) a MRR - wystąpienie z dn. 26.06.2013 oraz ze względu na zaangażowanie TEA w konsultacje Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania - pisma z dn. 31.05.2012, 14.03.2013 oraz spotkanie w dn. 24.05.2013, w jednym piśmie chcemy odnieść się do podniesionych dotychczas kwestii (przez MEN: punkty 1 - 6 poniżej) oraz (przez MRR - punkt 4 - 6 poniżej) oraz przedstawić nasze aktualne stanowisko. Zwracamy uwagę na następujące fakty:

1. Równość i poszanowanie praw człowieka jako stan prawny nie jest tożsamy ze stanem faktycznym. To, że pewne wycinkowe elementy edukacji antydyskryminacyjnej są na bardzo ogólnym poziomie ujęte w podstawie programowej lub w standardach kształcenia dotyczących zawodu nauczyciela, w żaden sposób nie oznacza, że realnie są one realizowane w procesie dydaktycznym dotyczącym zarówno dzieci młodzieży jak i nauczycielek/nauczycieli. Świadomość tego rozróżnienia - między równością *de iure* a *de facto* - jest kluczowa dla skutecznego rozumienia i przeciwdziałania zjawisku dyskryminacji.
2. Dotychczasowe badania realizowane przez instytucje państwowe i organizacje pozarządowe, ale także regularne doniesienia medialne, jednoznacznie wskazują na liczne wyzwania związane z wypełnianiem obowiązku zapobiegania dyskryminacji przez szkoły. Krytyczne diagnozy i głosy dotyczą zarówno stanu prawa jak i stanu faktycznego. Oznacza to, że w praktyce, nauczyciele i nauczycielki nie posiadają wystarczających kompetencji by zauważać dyskryminację i jej przeciwdziałać. W konsekwencji dzieci i młodzież nie są w rzeczywistości chronione przed naruszeniami. Co więcej, żadna z tych grup nie ma obecnie możliwości otrzymania systemowego wsparcia dla rozwoju niezbędnych umiejętności reagowania i obrony przed dyskryminacją w ramach systemu oświaty. Zapisy podstawy programowej i innych dokumentów okazują się w wielu przypadkach fikcją.
3. Zwracamy uwagę, że tematyka równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji, mimo iż jest kwestią horyzontalną dla Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), nie została w przekrojowy sposób uwzględniona w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej stanowiącej podstawę programowania interwencji EFS na lata 2020-2040. Niestety, m.in. nie odnotowano istniejącego związku między przeciwdziałaniem stereotypom, uprzedzeniom i dyskryminacji a edukacją szkolną. Jednocześnie w ramach prac nad Krajowym Programem Działań na rzecz Równego Traktowania, realizowanych m.in. ze środków EFS (PO KL), takie ogólnopolskie i wszechstronne badanie zostało przeprowadzone. Obecnie strona rządowa dysponuje odpowiednią wiedzą oraz danymi. Dlatego też, wydaje się nam więcej niż zasadne, aby uwzględnić wyniki badań zrealizowanych dla Biura Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania w procesie programowania Krajowego Programu

Operacyjnego EFS na lata 2020-2040. Dotyczy to również rekomendacji dla systemu oświaty.

4. Zwracamy uwagę, że w ramach systemu wdrażania EFS obowiązek respektowania zasady równości na różnych etapach wdrażania powinien być łączony z konkretnymi działaniami, w kategorię których wpisują się zapisy postulowane przez Koalicję na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej. Uważamy, że istnieje realne ryzyko, iż jeśli będziemy bazować na mechanizmie zasad horyzontalnych i w związku z tym zabraknie odpowiednich zapisów definiujących konkretne, równościowe interwencje w systemie oświaty, do takich działań, a więc również potrzebnych zmian w ogóle nie dojdzie.
5. Koalicja na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej za ważne i pilne uważa rozwiązania systemowe obejmujące: a) wprowadzenie tematyki równego traktowania, wspierania różnorodności oraz niedyskryminacji, a także przeciwdziałania przemocy (w tym rówieśniczej) ze względu na płeć i motywowanej innymi uprzedzeniami do programów kształcenia nauczycieli, b) uruchomienie programów doskonalenia nauczycieli oraz materiałów metodycznych dla nauczycieli i pedagogów szkolnych, uwrażliwiających na problematykę równego traktowania, różnorodności i niedyskryminacji, a także przeciwdziałania przemocy (w tym rówieśniczej) ze względu na płeć i motywowanej innymi uprzedzeniami c) ewaluację obowiązujących podstaw programowych i programów nauczania w celu wyeliminowania treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania, d) ewaluację systemu dopuszczania do użytku podręczników szkolnych w celu eliminacji treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania, e) wdrożenie koniecznych zmian w celu wyeliminowania treści powielających stereotypy i niezgodnych z zasadą równego traktowania z podręczników szkolnych, zeszytów ćwiczeń i innych stosowanych w szkołach dodatkowych materiałów edukacyjnych, w tym ponownego objęcia zeszytów ćwiczeń i materiałów dodatkowych procedurą dopuszczania do użytku.
6. Chcemy podkreślić, że zależy nam na odpowiednich zapisach w PO WER, ponieważ widzimy je jako gwarancję podjęcia realnych działań zmierzających do praktycznego wzmocnienia edukacji antydyskryminacyjnej w systemie oświaty w Polsce. Zależy nam wyłącznie na faktycznych zmianach, nie pustych zapisach. Jeżeli więc według Państwa wiedzy, mogą one zostać zapewnione poprzez inne rozwiązania, np. przez szczegółowe opisy konkretnych priorytetów inwestycyjnych, postulujemy zamieszczenie takich zapisów. Jednocześnie zwracamy się z prośbą o informację na temat harmonogramu przygotowania tych dokumentów i możliwości włączenia się w ich tworzenie.

Głęboko liczymy na odpowiedź w sprawie powyższych kwestii oraz inicjatywę ze strony Państwa, która umożliwi sprawne porozumienie się wszystkim zaangażowanym stronom.

Agata Teutsch
Prezeska
Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej

Natalia Sarata
Współkoordynatorka Koalicji na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej
Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej

Organizacje członkowskie Koalicji na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej:

1. Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej - koordynator Koalicji
2. Amnesty International Polska
3. Fundacja Autonomia
4. Centrum Edukacji Obywatelskiej
5. Centrum Inicjatyw UNESCO
6. Ekspedycja w Głąb Kultury
7. Fundacja Feminoteka
8. Fundacja na rzecz Różnorodności Społecznej
9. Stowarzyszenie Homo Faber
10. Kampania Przeciw Homofobii
11. Stowarzyszenie Lambda Warszawa
12. Stowarzyszenie Inicjatyw Niezależnych MIKUSZEWO
13. Fundacja Dla Odmianny
14. Stowarzyszenie Jeden świat
15. Związek Nauczycielstwa Polskiego
16. Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita
17. Grupa Edukatorów Seksualnych PONTON
18. Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego
19. Stowarzyszenie Pro Humanum
20. Fundacja Przestrzeń Kobiet
21. Stowarzyszenie W stronę dziewcząt
22. Stowarzyszenie Rodzin i Opiekunów Osób z Zespołem Downa "Bardziej kochani"
23. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
24. Fundacja Klamra
25. Stowarzyszenie Romów w Polsce
26. Stowarzyszenie Kulturalno-Edukacyjno-Naukowe „KEN”
27. Stowarzyszenie Promocji Wielokulturowości INTERKULTURALNI PL
28. Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu 9/12

29. Grupa Edukacyjna Poradni Zdrowia Psychoseksualnego "Bez tabu"
30. Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA
31. Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego
32. Fundacja Osiem Marzeń
33. Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”
34. Hollaback! Polska
35. Fundacja Trans-Fuzja
36. Centrum Żydowskie w Oświęcimiu
37. Fundacja Rownosc.org.pl
38. Stowarzyszenie na rzecz Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Osób Transpłciowych Oraz Osób Queer „Pracownia Różnorodności”